

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ДАМЫТУ

Бердалиева Айнұр Қарабекқызы

Магистрант, 1-курс, «7М04102-Жоба менеджменті» білім беру бағдарламасы, Astana IT University, Астана қаласы, Қазақстан

Бұл мақалада жоғары оқу орындарында инклюзивті білім беру ортасын дамыту үшін педагогикалық және психологиялық тәсілдерді қолдану және ондағы инновациялық технологияларды қолданудың рөлі қарастырылған. Ерекше қажеттіліктері бар студенттердің оқуға ынтыласын арттыру, бейімделуін жеңілдету және оқу сапасын жақсарту жолдары талданған. Сондай-ақ, оқыту процесінде психологиялық қолдау мен технологиялардың үйлесімді қолданылуының студенттердің білім алуына тигізетін оң әсері көрсетілген. Зерттеу нәтижелері педагогикалық және психологиялық әдістердің интеграциясының инклюзивті білім беруді дамытудағы маңыздылығын көрсетеді.

Кілт сөздер: инклюзивті білім беру, педагогикалық тәсілдер, психологиялық қолдау, инновациялық технологиялар, дифференциалды оқыту.

Кіріспе. Инклюзивті білім беру қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналып, ерекше қажеттіліктері бар студенттерді қоса алғанда, барлық студенттерге тең білім алу жағдайын жасауға мүмкіндік береді. Осы контексте инновациялық технологиялар бейімделуге және оқу процесінің сапасын жақсартуға шешуші рөл атқарады. Қазақстанда инклюзивті білім беру ортасын, әсіресе жоғары оқу орындарында дамыту мәселесі барған сайын өзекті болып келеді. Осы зерттеу педагогикалық және психологиялық әдістерді инновациялық технологияларға негізделіп отырып, университеттерде тұрақты және қолдаушы инклюзивті ортаны құруды зерттеуге бағытталған.

Жоғары оқу орындарындағы инклюзивті білім беру әлеуметтік және білім алу мүмкіндіктерін теңестіріп, ерекше қажеттіліктері бар студенттерді қоғамға бейімдеуге маңызды үлес қосуда. Ерекше қажеттіліктері бар студенттерді қоса алғанда, барлық жастарға жоғары білімге бірдей қолжетімділікті қамтамасыз ету – төзімділік пен өзгелерге құрмет сезімін дамытып, олардың білім және мамандық жолында өзін табуына қолдау береді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика бюросының ресми сайтында мүмкіндігі шектеулі жандардың және жоғары оқу орындарында оқитын

мүмкіндігі шектеулі студенттер саны туралы нақты деректер жоқ. Алайда, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің мәліметіне сәйкес, 2020 жылы жоғары оқу орындарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар 3 520 адам оқыған. Ақпарат көздерінің тапшы екеніне және нақты дереккөздердің жоқтығына назар аударатын болсақ, аталмыш тақырыптың аз зерттелгені негізделеді.

Қазақстанда инклюзивті білім беру мемлекеттік білім саясатының басты бағыттарының біріне айналды, бүгінде жоғары оқу орындарының шамамен 30%-ы ерекше қажеттіліктері бар студенттердің білім алуына бейімделген. Бұл шаралар әрбір студенттің оқу процесіне толыққанды қатысып, сапалы білім алуына мүмкіндік беретін инклюзивті орта құруға бағытталған, және осының нәтижесінде толерантты әрі ашық қоғамның қалыптасуына ықпал етеді.

Зерттеу мақсаттары:

1. Қазақстанның жоғары оқу орындарында оқу үдерісінің инклюзивтілігін арттыру үшін тиімді педагогикалық тәсілдерді анықтау және енгізу. Дифференциалды оқыту, оқытудың эмбебап дизайны (UDL) және бірлескен жұмыс формалары ерекше қажеттіліктері бар студенттердің академиялық жетістіктері мен әлеуметтік интеграциясына қалай ықпал ететінін зерттеу.

2. Ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін білімге қолжетімділікке инновациялық технологиялардың әсерін бағалау, соның ішінде адаптивті оқу платформаларын, көмекші технологияларды (мысалы, экран оқитын құралдар, сөзді мәтінге айналдыратын бағдарламалар) және цифрлық ресурстарды пайдалану. Бұл технологиялардың оқыту процесін жекешелендіруге және физикалық әрі когнитивті кедергілерді жоюға қалай қолдау көрсететінін зерттеу.

3. Білім беру ортасындағы психологиялық қолдаудың рөлін зерттеу, оның ерекше қажеттіліктері бар студенттердің бейімделуі, өзін-өзі бағалауы және мотивациясы үшін маңызын түсіну. Мұндай студенттердің оқу нәтижелері мен эмоционалдық әл-ауқатына психологиялық кеңес беру, тәлімгерлік бағдарламалар және топтық сессиялардың әсерін талдау.

4. Ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін оқу үдерісіндегі ағымдағы кедергілерді талдау, соның ішінде оқу материалдарының қолжетімділігінің шектеулілігі, техникалық қолдаудың жеткіліксіздігі және инклюзия саласындағы білікті мамандардың жетіспеушілігі. Студенттердің оқу ортасында кездесетін негізгі қиындықтарын және оларды шешу жолдарын анықтау.

5. Қазақстанның жоғары оқу орындарында инклюзивті білім беру ортасын дамыту бойынша практикалық ұсыныстар әзірлеу. Бұл ұсыныстар келесі аспектілерді қамтиды:

- Ерекше қажеттіліктері бар студенттермен жұмыс істеу бойынша оқытушылардың біліктілігін арттыру, инклюзивті білім беру әдістерін оқыту.

- Инновациялық технологияларды енгізу және әртүрлі қажеттіліктерге бейімделген оқу материалдарының қолжетімділігін жақсарту.

- Ерекше қажеттіліктері бар студенттердің өмір сүру сапасын және оқу сапасын арттыруға бағытталған психологиялық және тәлімгерлік қолдау жүйелерін құру.

- Инклюзивті талаптарға сай оқу кеңістіктері мен инфрақұрылымды дамыту, оның ішінде арнайы оқу және демалыс орындарын құру.

Бұл мақсаттар қазақстандық университеттерде ерекше қажеттіліктері бар студенттер өздерінің академиялық әлеуетін толық жүзеге асырып, университет қауымдастығының бір бөлігі ретінде сезіне алатын тұрақты инклюзивті білім беру ортасын құруға көмектеседі.

Әдебиетке шолу. Соңғы жылдары инклюзивті білім беру көптеген елдердің, соның ішінде Қазақстанның, білім беру саясатының ажырамас бөлігіне айналып, барлық студенттерге, оның ішінде ерекше қажеттіліктері бар адамдарға да тең мүмкіндіктер беруге бағытталды. Инклюзивті білім беру тақырыбы бойынша әдебиеттерде оның жүзеге асырылуының әртүрлі аспектілері, атап айтқанда, педагогикалық әдістер, психологиялық қолдау және білім беру үдерісін жақсарту үшін инновациялық технологияларды қолдану қарастырылады.

Инклюзивті білім берудегі педагогикалық тәсілдер. Инклюзияны қолдауға бағытталған педагогикалық тәсілдер студенттер үшін тең мүмкіндіктер жасау барысында негізгі рөл атқарады. халықаралық тәжірибеде тиімді педагогикалық тәсілдер анықталған, және олар Қазақстанда да қолданыс табауда. Дифференциалды оқыту ерекше қажеттіліктері бар студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқу материалдары мен әдістерін қолдануға мүмкіндік беретін негізгі әдістердің бірі болып табылады. Зерттеулер бұл тәсіл студенттердің белсенділігін арттырып, олардың академиялық жетістіктеріне ықпал ететінін көрсетеді, ал бұл Қазақстанның инклюзивті білім беру ортасын құруға ұмтылатын жоғары оқу орындары үшін өзекті болып отыр [1]. Сондай-ақ, бірлескен оқу және студенттер арасындағы өзара көмек әдістері тиімділігін дәлелдеген, себебі олар оқу қауымдастығы ішінде қолдау көрсетуді дамытады. Бұл әсіресе оқшаулануды сезінуі мүмкін ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін маңызды. Оқытудың әмбебап дизайны (UDL) қағидаттары да Қазақстанда жиі қолданылуда, өйткені олар әртүрлі стильдер мен студенттердің қажеттіліктерін ескеретін икемді оқу жағдайларын жасауға мүмкіндік береді [4].

Психологиялық қолдаудың маңызы. Инклюзивті білім беру мекемесінің ортасында психологиялық қолдау педагогикалық әдістерден кем емес маңызға ие. Ерекше қажеттіліктері бар студенттердің психологиялық бейімделуі психологтар мен әлеуметтік педагогтардың кәсіби көмегін қамтитын кешенді тәсілді қажет етеді. Зерттеулер жоғары өзін-өзі бағалауы және әлеуметтік

қолдауы бар студенттердің оқуда жақсы нәтиже көрсетіп, оқу ортасының талаптарына тиімді бейімделетінін растайды [2]. Психологтар мен кеңесшілерді білім беру үдерісіне қосу студенттердің оқу және жеке мәселелерін шешуге көмектеседі, бұл олардың эмоционалдық әл-ауқатын жақсартып, білім беру сапасын арттырады [3].

Шетелдік зерттеулер көрсеткендей, психологиялық қолдау алған студенттер жоғары өзін-өзі бағалау деңгейін көрсетеді және мазасыздық деңгейі төмендейді [2]. Бірқатар қазақстандық жоғары оқу орындары ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін кеңес беру қызметтерін және тәлімгерлік бағдарламаларын енгізе бастады. Бұл қызметтер студенттерге оқу және жеке кедергілерді жеңуге көмектеседі, өзін-өзі қолдау дағдыларын дамытып, университетке тиесілілік сезімін қалыптастырады. Мұндай қолдау Қазақстанда барған сайын өзекті мәселеге айналып келе жатқан әлеуметтік мүгедектік моделін, яғни қоршаған ортадағы кедергілерді жою және инклюзияны нығайту идеясын бейнелейді.

Инклюзивті білім берудегі инновациялық технологиялардың рөлі. Соңғы жылдары инновациялық технологиялар инклюзивті білім беруде маңызды орын алуда. Экран оқу құралдары, бейімделген оқу қосымшалары мен онлайн платформалар сияқты көмекші технологиялар ерекше қажеттіліктері бар студенттердің оқу материалдарына қолжетімділігін айтарлықтай кеңейтеді. Зерттеулер көрсеткендей, адаптивті жүйелерді және жекелендірілген онлайн курстарды пайдалану студенттердің үлгерімін және оқу қанағаттанушылығын арттырады [5]. Coursera және Khan Academy сияқты цифрлық платформалар да студенттерге ыңғайлы қарқында білім алуға және физикалық шектеулерге қарамастан оқу материалдарына қол жеткізуге мүмкіндік береді [6].

Инновациялық технологиялар Қазақстандағы инклюзивті білім беруді дамытудың негізгі құралдарының бірі болып табылады, олар ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін оқу үдерісінің қолжетімділігін және ыңғайлылығын арттырады. Ассистивті технологиялар, мысалы, экран оқитын құралдар, сөзді мәтінге айналдыратын бағдарламалар және субтитрлер, оқу материалдарына қолжетімділікті жеңілдету үшін қолданылады [7]. Қазақстанда мұндай технологиялар Назарбаев Университеті мен Astana IT University сияқты жоғары оқу орындарында біртіндеп енгізілуде, бұл студенттерге материалдарды ыңғайлы форматта алуға мүмкіндік береді. Адаптивті оқу платформалары сондай-ақ әр студенттің қарқыны мен мүмкіндіктерін ескеретін жеке оқу траекторияларын құруға көмектеседі, бұл когнитивті немесе физикалық шектеулері бар студенттер үшін өте өзекті. Шетелдік зерттеулер мысалдары цифрлық платформалар мен виртуалды сыныптар студенттердің академиялық үлгерімі мен мотивациясын жақсартатынын көрсетеді, бұл Қазақстан үшін де олардың енгізілуін болашағы зор етеді [8]. Қазақстандық университеттердің инклюзивтілігі артып келе жатқан жағдайда, осындай

технологияларды қолдану қолжетімді және тиімді білім беруді қалыптастырудың негізі болмақ.

Сонымен қатар, білім берудегі жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын қолдану бейімделген оқыту үшін жаңа мүмкіндіктерді ұсынады. ЖИ жүйелері студенттердің прогресі туралы деректерді талдап, оларға жекелендірілген оқу бағдарламаларын ұсына алады. Бұл инклюзивті білім беру контекстінде, әрбір студенттің қажеттіліктерін ескеру маңызды болған кезде өте өзекті [9]. Мұндай технологиялар арқылы студенттерді қолдау инклюзивті және қолжетімді білім беру ортасын қалыптастыруға ықпал етеді, бұл қазіргі заманғы жоғары оқу орындарының талаптарына сай келеді.

Әдебиетке шолу көрсеткендей, жоғары оқу орындарында инклюзивті білім беруді сәтті жүзеге асыру педагогикалық тәсілдерді, психологиялық қолдауды және инновациялық технологияларды біріктіруді талап етеді. Дифференциалды оқыту мен психологиялық бейімделу сияқты педагогикалық және психологиялық стратегиялар студенттердің оқу ортасында өздерін жайлы және сенімді сезінуіне көмектеседі. Сонымен қатар, инновациялық технологиялар білімнің қолжетімділігін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады, студенттерге физикалық және оқу кедергілерін жеңуге көмектеседі. Осылайша, инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыру осы негізгі факторларды біріктіру арқылы ғана мүмкін болады, бұл қазіргі заманғы білім беруде педагогикалық, психологиялық және технологиялық тәсілдердің интеграциясының маңыздылығын көрсетеді.

Зерттеу әдістері. Осы зерттеуде инклюзивті білім беру ортасындағы ерекше қажеттіліктері бар студенттердің тәжірибесін және инновациялық технологиялардың рөлін кешенді түсіну мақсатында жартылай құрылымдалған сұхбаттар мен сауалнамалар қолданылды.

Сауалнама. Сауалнама жоғары оқу орындарында білім алып жатқан 18-50 жас аралығындағы 30 ерекше қажеттіліктері бар адамдар арасында жүргізілді. Оның мақсаты – олардың тәжірибесін, кездесетін қиындықтарын және инновациялық білім беру технологияларының қолжетімділігін анықтау болды. Анкета жабық және ашық сұрақтарды қамтып, сандық және сапалық деректер алуға мүмкіндік берді.

Жартылай құрылымдалған сұхбаттар. Сұхбаттар инклюзивті қоғамды дамыту бойынша жұмыс істейтін екі ҮЕҰ өкілдерімен өткізілді және білім беру ортасында инновациялық технологияларды қолдану туралы олардың пікірлері мен ұсыныстарын зерттеуге бағытталды.

Деректерді талдау кезінде контент-талдау және статистикалық талдау әдістері қолданылды. Сұхбаттар негізгі тақырыптар мен ұсыныстарды жүйелеу үшін контент-талдау әдісімен өңделді. Ал сауалнама деректері қатысушылардың инклюзивті ортаға қанағаттану деңгейі мен

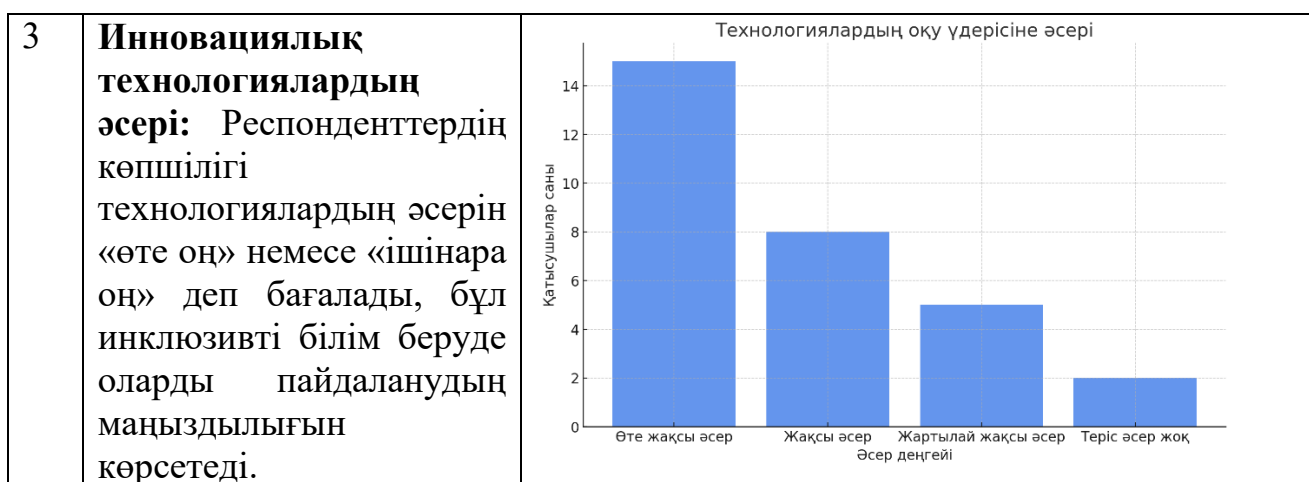
технологиялардың қолжетімділігін анықтау үшін статистикалық тұрғыдан талданды.

Мұндай біріктірілген тәсіл тақырыпты жан-жақты түсінуге мүмкіндік беріп, жалпы үрдістер мен қатысушылардың жеке қажеттіліктерін анықтауға мүмкіндік берді.

Зерттеу нәтижелері және талқылау.

Сауалнама нәтижелері. Зерттеу аясында 7 сұрақтан тұратын сауалнама «I Teach Me» дамыту орталығы жобаларының қатысушылары арасында жүргізілді. Ерекше қажеттіліктері бар 18 бен 49 жас аралығындағы 30-дан астам ересектер арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері олардың инклюзивті білім беру ортасындағы тәжірибесін, кездесетін қиындықтарын, сондай-ақ оқу үдерісінде инновациялық технологиялардың рөлін қабылдауын анықтауға мүмкіндік берді.

№	Сауалнаманың негізгі сұрақтары	Нәтижелері								
1	<p>Негізгі қиындықтар: Қатысушылар оқу үдерісіндегі негізгі кедергілер ретінде техникалық құралдардың жетіспеушілігін және оқытушылар тарапынан қолдаудың жеткіліксіздігін атады.</p>	<p>Оқу процесінде кездесетін негізгі қиындықтар</p> <table border="1"> <caption>Отсутствие технических средств</caption> <thead> <tr> <th>Қиындықтар</th> <th>Аталу саны</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Отсутствие технических средств</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>Недостаток поддержки преподавателей</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Нет проблем</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	Қиындықтар	Аталу саны	Отсутствие технических средств	12	Недостаток поддержки преподавателей	10	Нет проблем	8
Қиындықтар	Аталу саны									
Отсутствие технических средств	12									
Недостаток поддержки преподавателей	10									
Нет проблем	8									
2	<p>Оқу материалдарын бейімдеу: Қатысушылардың көпшілігі оқу материалдарының олардың білім алу қажеттіліктеріне тек жартылай бейімделгенін атап өтті, бұл жақсартулар қажеттігін көрсетеді.</p>	<p>Оқу материалдарының арнайы қажеттіліктерге бейімделуі</p> <table border="1"> <caption>Оқу материалдарының арнайы қажеттіліктерге бейімделуі</caption> <thead> <tr> <th>Бейімделу деңгейі</th> <th>Қатысушылар саны</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Частично адаптированы</td> <td>20.0</td> </tr> <tr> <td>Полностью адаптированы</td> <td>5.0</td> </tr> <tr> <td>Не адаптированы</td> <td>5.0</td> </tr> </tbody> </table>	Бейімделу деңгейі	Қатысушылар саны	Частично адаптированы	20.0	Полностью адаптированы	5.0	Не адаптированы	5.0
Бейімделу деңгейі	Қатысушылар саны									
Частично адаптированы	20.0									
Полностью адаптированы	5.0									
Не адаптированы	5.0									

Зерттеу аясында әр түрлі жастағы ерекше қажеттілігі бар адамдармен жұмыс жасайтын, олардың әлеуметтенуі мен қоғамға сіңісуіне мүмкіндік жасауда қызмет етіп жүрген 2 үкіметтік емес ұйымның өкілдерімен сұхбат жүргізілді. Сауалнама және сұхбаттасу нәтижесінде жоғарғы оқу орындарында инклюзивті білім беруді дамыту бойынша ұсыныстар жинақталды, олар келесідей:

1. Оқытушылар мен тәлімгерлердің біліктілігін арттыру. Қазақстандық жоғары оқу орындарында инклюзивті педагогика, оқу материалдарын бейімдеу әдістері және ерекше қажеттіліктері бар студенттерге эмоционалдық қолдау көрсету бойынша курстарды қамтитын педагогтарды даярлау және біліктілігін арттыру бағдарламаларын құру. Бұл курстар оқытушыларға әртүрлі білім алу қажеттіліктері бар студенттерді жақсы түсінуге және оларды тиімді қолдауға көмектеседі.

2. Көмекші технологияларды енгізу және дамыту. Ерекше қажеттіліктері бар студенттердің оқу үдерісін жеңілдету үшін заманауи технологиялар мен арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуді (мысалы, көру және есту қабілеті нашар студенттерге арналған) пайдалану. Қазақстанда мұндай енгізулер оқу материалдарын бейімдеуге мүмкіндік беретін онлайн платформаларды қолдауды қамтуы мүмкін.

3. Кешенді психологиялық қолдау. Академиялық ортада студенттердің сенімділігін арттыру және бейімделуіне көмектесу үшін ерекше қажеттіліктері бар студенттерге психологиялық көмек пен тәлімгерлік бағдарламаларды күшейту. Білім алу және әлеуметтену үдерісінде ата-аналарға өздерінің ерекше қажеттіліктері бар балаларына тиімдірек қолдау көрсету үшін кеңес беру қызметтерін қосу. Бұл қолдау студенттерге сенімділікті сезінуге және оқу үдерісіне толыққанды қатысуға көмектеседі.

4. Онлайн оқытуды кеңейту. Ерекше қажеттіліктері бар студенттерге бейімделген онлайн курстар санын көбейту, бұл оқытуды икемді әрі қолжетімді етеді. Қазақстан жағдайында бұл шалғай аудандардағы студенттерге қашықтан

білім беру және оқу материалдарын бейімдеуді қамтуы мүмкін, осылайша тең білім алу мүмкіндіктерін жасауға ықпал етеді.

5. Цифрлық кітапханаларға қолжетімділікті арттыру. Аудиокітаптар, субтитрлермен және ым тіліндегі аудармамен дәрістерді қамтитын бейімделген материалдармен қамтамасыз етілген қолжетімді цифрлық кітапханалар құру. Мұндай ресурстар қосымша материалдарға мұқтаж студенттер үшін пайдалы болып, білім беру контентіне кең қолжетімділікті қамтамасыз етеді.

Сонымен қатар, білім алу барысында инфрақұрылымды бейімдеу де маңызды орын алады. Рампалар, лифттер орнату және ерекше қажеттіліктері бар студенттерге арналған ыңғайлы оқу кабинеттерін құру арқылы оқу орындарының қолжетімділігін қамтамасыз ету университеттердегі физикалық шектеулері бар студенттерге мүмкіндік аясын кеңейтуге жол ашады. Ал қоғамдық ұйымдар және жұмыс берушілермен ынтымақтастық ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін жұмысқа орналасу және қоғамдық өмірге қатысу мүмкіндіктерін жасайды. Бұл Қазақстанда бұл инклюзивті білім беру және әлеуметтік интеграция саласында жұмыс істейтін жергілікті ҰЕҰ-мен бірге тағылымдамалар, тәлімгерлік бағдарламалар және консультациялар бағдарламаларын қамтуы мүмкін.

Осы орайда мемлекет деңгейінде инклюзивті мәдениетті қалыптастыру қажеттілігі туындайды. Университеттерде толеранттылық пен өзгешеліктерді құрметтеу мәдениетін дамыту бойынша студенттер мен оқытушылар арасында достық және қолдаушы ортаны қалыптастыруға бағытталған бағдарламалар өткізу арқылы қоғамда әртүрлілікке саналы және ашық көзқарас қалыптастыруына көмектеседі. Бұл ұсыныстар Қазақстанда инклюзивті білім беруді қолдау мен дамытуға бағытталған, бұл ерекше қажеттіліктері бар студенттерге сапалы және қолжетімді білім алуға мүмкіндік береді.

Қорытынды. Осы зерттеу Қазақстандағы инклюзивті білім беруге кешенді көзқарастың маңыздылығын растады, ол педагогикалық стратегияларды, психологиялық қолдауды және инновациялық технологияларды қолдануды қамтиды. Жоғары оқу орындарындағы инклюзивті білім беру ерекше қажеттіліктері бар студенттердің академиялық жетістіктеріне ықпал етіп қана қоймай, олардың әлеуметтік бейімделуі мен тұлғалық дамуына да маңызды рөл атқарады.

Сауалнама деректерін талдау бірнеше маңызды аспектілерді анықтады. Біріншіден, ерекше қажеттіліктері бар студенттер оқу үдерісінде оқу материалдарының жеткіліксіз бейімделуі және оқытушылардың шектеулі қолдауы сияқты бірқатар кедергілерге тап болады. Бұл педагогтардың инклюзивті білім беру саласындағы біліктілігін арттырудың және дифференциалды оқыту мен оқытудың әмбебап дизайны сияқты әдістерді кеңінен енгізудің қажеттілігін көрсетеді. Педагогтар студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқу үдерісін тиімді ұйымдастыру дағдыларына ие

болуы маңызды, бұл олардың үлгерімін және мотивациясын айтарлықтай арттырады.

Екіншіден, зерттеу нәтижелері ерекше қажеттіліктері бар студенттердің университет ортасына сәтті бейімделуі үшін психологиялық қолдаудың маңызын көрсетеді. Психологиялық көмек пен тәлімгерлік студенттердің өзін-өзі бағалауы, эмоционалдық тұрақтылығы және мотивациясы үшін оң әсерін тигізеді. Сондай-ақ, ерекше қажеттіліктері бар студенттердің ата-аналарын қолдау маңызды, бұл жастардың сәтті бейімделуі мен әлеуметтенуіне ықпал етеді.

Үшіншіден, инновациялық технологиялар білімнің қолжетімділігін арттыруда орталық рөл атқарады. Көмекші технологияларды, бейімделген онлайн-платформаларды және қолжетімді цифрлық кітапханаларды пайдалану физикалық және когнитивті шектеулері бар студенттер үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. Мұндай технологиялар физикалық кедергілерді жойып қана қоймай, оқытуды жекелендіруге де ықпал етеді, оқу үдерісін икемді әрі ыңғайлы етеді.

Практикалық ұсыныстар. Зерттеу нәтижелеріне сүйене отырып, Қазақстанда инклюзивті білім беру ортасын жақсарту бойынша келесі ұсыныстарды беруге болады: оқытушылардың біліктілігін арттыру, көмекші технологияларды дамыту, кешенді психологиялық қолдау, онлайн-курстар санын арттыру, инфрақұрылымды бейімдеу.

Осы ұсыныстарды жүзеге асыру ерекше қажеттіліктері бар студенттердің оқу үдерісіне толыққанды қатысуына және басқа студенттермен тең сапалы білім алуына мүмкіндік беретін инклюзивті білім беру ортасын құруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Томлинсон К. Оқытудың әмбебап дизайны: инклюзивті білім беру ортасын құруға арналған тәсіл. М.: «Ресурс» ұлттық білім беру орталығының баспасы, 2014. 240 б.

2. Johnson W., Howell L. Инклюзивті білім беруге психологиялық қолдау: тәлімгерлік бағдарламаларының рөлі. Нью-Йорк: Academic Press, 2020. 152 б.

3. Davies J. Инклюзивті білім беру: педагогикалық және психологиялық тәсілдерді біріктіру. Лондон: Routledge, 2022. 310 б.

4. CAST. Оқытудың әмбебап дизайны бойынша нұсқаулықтар. Уэйкфилд, MA: CAST, 2018. URL: <http://udlguidelines.cast.org> (қаралған күні: 30.10.2024).

5. Wilson K., Grant M. Жоғары білім беру жүйесіндегі адаптивті оқыту жүйелерінің рөлі // Білім беру технологиялары журналы. 2023. Т. 45. №2. Б. 110–125.

6. Green A., Patterson T., Chen Y. Білім берудегі көмекші технологиялар және қолжетімділік. Лондон: Springer, 2021. 305 б.

7. Alper S., Raharinirina S. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған көмекші технологиялар: әдебиеттерді шолу және синтез // Арнайы білім беру технологиялары журналы. 2006. Т. 21. №2. Б. 47–64.

8. Bouck E.C. Мүмкіндігі шектеулі оқушыларға арналған технологияларды жүйелі шолу // Арнайы білім беру журналы. 2010. Т. 45. №1. Б. 27–43.

9. Lee Y. Инклюзивті білім беруге арналған жасанды интеллект және жекелендірілген оқыту. Токио: University Press, 2022. 280 б.

DEVELOPING AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT THROUGH THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Berdaliyeva Ainur Karabekkyzy

This article examines the role of applying pedagogical and psychological approaches, along with innovative technologies, in developing an inclusive educational environment in higher education institutions. It analyzes ways to enhance the motivation of students with special needs, ease their adaptation, and improve the quality of education. Additionally, the positive impact of the harmonious integration of psychological support and technologies in the learning process on students' educational experience is highlighted. The study results underscore the importance of integrating pedagogical and psychological methods in advancing inclusive education.

Keywords: inclusive education, pedagogical approaches, psychological support, innovative technologies, differentiated learning.

РАЗВИТИЕ ИНКЛЮЗИВНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Бердалиева Айнұр Қарабекқызы

В данной статье рассмотрена роль использования педагогических и психологических подходов для развития инклюзивной образовательной среды в вузах и использования в ней инновационных технологий. Проанализированы способы повышения мотивации к обучению, облегчения адаптации и улучшения качества обучения студентов с особыми потребностями. Также показано положительное влияние гармоничного использования психологической поддержки и технологий в процессе обучения на обучение студентов. Результаты исследования показывают важность интеграции

педагогических и психологических методов в развитии инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, педагогические подходы, психологическая поддержка, инновационные технологии, дифференцированное обучение.

REFERENCES

1. Tomlinson, C. *Universal Design for Learning: An Approach to Creating an Inclusive Educational Environment*. Moscow: Resource National Education Center Publishing, 2014. 240 p.
2. Johnson, W., Howell, L. *Psychological Support for Inclusive Education: The Role of Mentoring Programs*. New York: Academic Press, 2020. 152 p.
3. Davies, J. *Inclusive Education: Integration of Pedagogical and Psychological Approaches*. London: Routledge, 2022. 310 p.
4. CAST. *Universal Design for Learning Guidelines*. Wakefield, MA: CAST, 2018. URL: <http://udlguidelines.cast.org> (accessed: 30.10.2024).
5. Wilson, K., Grant, M. Adaptive Learning Systems and Their Role in Higher Education. *Journal of Educational Technology*, 2023, vol. 45, no. 2, pp. 110–125.
6. Green, A., Patterson, T., Chen, Y. *Assistive Technology and Accessibility in Education*. London: Springer, 2021. 305 p.
7. Alper, S., Raharinirina, S. Assistive Technology for Individuals with Disabilities: A Review and Synthesis of the Literature // *Journal of Special Education Technology*. 2006. Vol. 21. No. 2. Pp. 47–64.
8. Bouck, E. C. A Systematic Review of Technology and Secondary Students with Disabilities // *Journal of Special Education*. 2010. Vol. 45. No. 1. Pp. 27–43.
9. Lee, Y. *Artificial Intelligence in Personalized Learning for Inclusive Education*. Tokyo: University Press, 2022. 280 p.